

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ГОРОХУ ОЗИМОГО В ЗОНІ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Г.М. ВОРОНКОВА, *аспірант*

В.В. ГАМАЮНОВА, *доктор сільськогосподарських наук, професор*

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

E-mail: gatajunova2301@gmail.com

Традиційно озимими культурами вважають пшеницю, ріпак, ячмінь тощо. Втім, зважаючи на кліматичні зміни, виробники починають експериментувати з іншими культурами, зокрема горохом озимим. Вирощування його є новим етапом у галузі рослинництва України. На сьогоднішній день висівають декілька іноземних сортів гороху озимого – це сорти «НС Мороз» (оригінація Сербія, Нові Сад), який два роки тому був внесений до Реєстру сортів рослин України та «Едура» (оригінація компанія OSEVA, Чехія). Висівали як озиму форму під зиму звичайний горох сорту «Світ» та «Дарунок степу» в умовах дослідного поля селекційно-генетичного інституту «Національний центр насіннезнавства та сортовивчення».

Горох одна з найбільш відомих і поширених у світі бобових культур. Будучи типовим азотфіксатором, горох крім того характеризується унікальною здатністю коренів засвоювати та використовувати важкорозчинні і малодоступні для злаків мінеральні сполуки не тільки з орного шару, але і з більш глибоких ґрунтових горизонтів.

Загальновідомо, що після гороху в ґрунті залишається не менше 100 кг зв'язаного азоту на гектарі. Не менш важливим фактом вважаються здатність цієї культури підвищувати ефективність використання органічних добрив для наступних зернових і овочевих культур. Посів гороху покращує структуру ґрунту.

Горох вимагає культивування в сівозміні і йому не підходить вирощування в монокультурі. В умовах монокультури значно збільшується кількість горохового довгоносика, який негативно позначається на врожайності і якості насіння. Сівбу гороху на тій же ділянці можливо здійснювати тільки після 3 років. Хорошими попередниками для гороху є зернові і просапні культури, такі як ранні гібриди кукурудзи, картоплі, соняшнику. Горох є добрим попередником для більшості польових культур, ніж інші бобові.

Найвищих результатів у рівнях урожайності досягають на середньоглибокому і родючому ґрунті, добре забезпеченому вологою. Ділянка, яка призначена для виробництва гороху, повинна бути пласкою, чистою і без руйнівної дії ерозії і повеней. Ділянки, що забур'янені, такими як мак польовий і осот польовий, є особливо несприятливими для вирощування гороху. Для вирощування гороху найбільш сприятлива реакція ґрунтового розчину між рН 6,8 і 7,4, тобто він найкраще росте на нейтральних ґрунтах.

Основний обробіток ґрунту здійснюють восени, проводячи оранку на глибину 20–25 см. Одразу після оранки відразу доцільно закрити борозни. Передпосівну підготовку ґрунту проводять на глибину від 8 до 10 см (1–2 рази).

Ґрунт після основного обробітку та передпосівної підготовки має бути добре вирівняним. Таким чином, зменшуються негативні наслідки, щодо вилягання гороху, якісніше проводиться збирання за зменшення втрати насіння.

Сівбу гороху потрібно проводити на початку оптимального строку для сівби пшениці озимої, коли погодні умови і стан ґрунту дозволяють це зробити. В агроекологічних умовах України оптимальний період для сівби гороху озимого співпадає зі строками сівби пшениці. Якщо посівний шар ґрунту сухий, після сівби проводять кочування кільчасто-шпоровими катками. Насіння перед сівбою обробляють протруйниками, азотфіксуючими бактеріями або стимулятором росту. Оптимальна густина посіву для сорту НС Мороз – 100–110 рослин/м². Сівбу проводять зерновими сівалками з відстанню міжрядь 15 см. Глибина заробки насіння повинна бути 3–5 см. Враховуючи масу 1000 насінин, необхідну щільність посіву та споживчу вартість насіння, посівна норма становить біля 200 кг/га. Після сівби необхідно зробити прикочування щоб посилити контакт між насінням і ґрунтом. Тоді цвітіння буде рівномірним, посів рівномірно розвинений, а збирання проведене якісно. Коткування не проводять на важких, глинистих ґрунтах, особливо за ранніх строків сівби.

Через часте вилягання посіву, збирання гороху вимагає особливої уваги і представляє складний агротехнічний захід у технології виробництва насіння гороху.

Насіння гороху швидко дозрівають. Коли вміст вологи в зерні біля 40% рослина ще має зелені листки. З цього періоду, вміст вологи в насінні починає прискорено зменшуватись і за короткий час досягає 18%, коли можна починати збирання.

З вищесказаного можна зробити висновок, що з появою озимої форми гороху, з'явилася можливість розширити посівні площі даної культури в нашій країні. У гороху є всі шанси стати в Україні основною культурою, нарівні з пшеницею, на сьогодні є всі фактори, такі як кліматичні, агротехнічні, наукові, економічні та екологічні, щоб наростити потужності у цьому напрямку. Отож умови для вирощування гороху в нашій країні зокрема і на півдні є завдяки чому можна збільшити прибутковість сільського господарства, у т.ч. і за рахунок накопичення біологічного азоту та загалом – покращення ґрунтової родючості і екологічного стану.